

Pinksterfeest

8 juni 2025



Gods woorden ter harte nemen Dorpskerk - Blaricum

Voorganger: ds. Jurjen Zeilstra

Inleiding

Op de plaats aan de voet van het gebergte in de Sinai, waar men zich voorstelde dat het volk Israël zou hebben gestaan, terwijl Mozes op de toppen Gods leefregels ontving, werd later het Catherinaklooster gebouwd. Juist op die symbolische plek wilde men Gods woorden ter harte nemen. Door eenstemmig te antwoorden, ontstaat een kostbare eensgezindheid onder mensen. De dynamiek vindt eenheid in veelheid. Gods Geest onder de mensen betekent dat zij nu samen in staat zijn wonderen te beleven. Zou het Pinksterfeest ook onder ons vandaag nog zo'n uitwerking kunnen hebben?

Schriftlezing Oude Testament: Exodus 24

Tweede Schriftlezing: Handelingen 2, 1-11

Schriftlezing Evangelie: Johannes 16, 5-15

Prediking

Gemeente van Christus,

Pinksteren is het Oogstfeest. De sikkkel wordt in de rijpe garven geslagen vóóordat de hitte van de lange zomer de volheid van het leven kan aantasten. Pinksteren is het feest van de oogst. Ook de gaven van mensen worden als vruchten, als rijpe schoven verzameld. Niet ambitie of concurrentie is hier de drijfveer waardoor het beste uit mensen naar boven komt. Dat is het eerste wat opvalt. Er gaat een veelbelovend Psalmwoord in vervulling. De rechtvaardige is...

...als een boom

geplant aan stromend water.

Op tijd draagt hij vrucht,

zijn bladeren verdorren niet.

Alles wat hij doet komt tot bloei.¹

¹ Psalm 1,3.

2

Dit is het wonder van de Pinksterdag, dat duidelijk wordt dit niet alleen zal gelden voor profeten en mensen die zich op bijzondere wijze geroepen voelen, maar voor ons allemaal. Het verstrooide Joodse volk ervaart het verzameld te worden vanuit de diaspora. Een eenheid ontstaat, kwalitatief van hoge waarde, inclusief, betrokken en gastvrij. Ook al spreken zij ten gevolge van hun verdeeldheid over de aarde nog zulke verschillende talen, zij worden allen geroepen om samen aan het koninkrijk van God te bouwen. Hier, in Jeruzalem zullen zij elkaar opnieuw werkelijk verstaan, omdat de gesproken woorden niet zijn ingegeven door angst of eigenbelang, maar door de Geest van God.

Het is de eensgezindheid die in de wereld zo vaak wordt gemist, die hier de gedeelde zegen illustreert. Dit is niet iets van eens en nooit weer. De waarde van die heilzame eensgezindheid werd eerder aangereikt in het samenkomen van Israël bij de berg Sinaï verteld in Exodus 24, toen het volk eenstemmig verklaarde dat het zich zou houden aan alles wat de Heer geboden had.² Als je dat doet, concentreren op God, dan komt, zo meent schrijver Lucas, veelkleurigheid van mensen tot z'n recht en vloeien de krachten die ons verdeeld houden weg. Rabbijnse commentaren weten zelfs te melden dat er op dat moment, het moment van eenstemmigheid, geen

gebreken waren onder het volk, geen ziekten en geen handicaps.³ Ik zie het als een uitdagende metafoor. Zo'n overweldigend moment van epifanie en menselijke eensgezindheid duurt in de bijbel maar kort, net als in het gewone leven.

Dit is immers waarachtig geen klein wonder, vanwege de hardvochtigheid van mensen. In andere rabbijnse commentaren wordt het Woord van God wel vergeleken met een hamer die op een aambeeld of op stenen slaat. In dit beeld spatten de vonken alle kanten op, en zetten zij allen in vuur en vlam. De profeet Jeremia heeft het zo gezegd, terwijl hij de woorden van God vertolkte:

Is mijn woord niet als een vuur,
als een hamer die een rots verbrijzelt?

Spreekt de Heer.⁴

Maar zo komen we op het tweede dat mij telkens weer raakt als het gaat om Pinksteren. Er is een zekere uitbundigheid die gepaard gaat met dit feest, een overvloeien, een kwistig rondspatten van vonken zonder onderscheid. Die gaven van de Geest bloeien niet op in een keurig aangeharkte tuin achter hoge hekken en grenspaaltjes. Nee, er barst iets open en bloemen bloeien overal op waar Gods water over Gods akker loopt. Vandaag een bemoedigend beeld als we met pijn in ons hart denken aan al die plaatsen ter wereld waar mensen in ellende opgesloten moeten leven achter hermetisch gesloten grenzen.

Zoals met Pinksteren Israël naar de wereld open gaat, zo kan de Geest van God ook niet worden opgesloten in de kerk. Staat er niet in Johannes 3:

De wind waait waarheen hij wil;
je hoort zijn geluid,
maar je weet niet waar hij vandaan komt

3

² Exodus 24,3. Vgl. Exodus 19,8.

³ Strack, H.L., en P. Billerbeck, *Kommentar zum Neuen Testament aus Talmud und Midrasch*, I, *Das Evangelium nach Matthäus*, München 1922, 594-595.

⁴ Jeremia 23,29. Cf. Strack, H.L., en P. Billerbeck, *Kommentar zum Neuen Testament aus Talmud und Midrasch*, II, *Das Evangelium nach Markus, Lukas und Johannes und die Apostelgeschichte*, München 1924, II, 605.

4

en waar hij heen gaat.
Zo is het ook met iedereen
die uit de Geest geboren is.⁵

Kunnen we dit aanvaarden? Kunnen we onszelf identificeren met de wind? Het is

een dynamisch beeld. Het kan ons storen dat de Geest van God zo uitbundig te werk gaat. Wij willen het allemaal graag overzichtelijk hebben en van goede afspraken voorzien netjes ingekaderd. Maar Gods Geest kan zich niet door kerkmuren laten indammen. De charismata, de genadegaven van de geest, de opbrengsten van de oogst, worden ook buiten de kerk gevonden, gelukkig wel, en een troost in tijden waarin velen hun inspiratie buiten de kerk hebben gezocht. Liefde, geduld, het omzien naar elkaar en het afzien van hebzucht, Godzijdank zijn dat breed uitgezaaide gaven, in de wereld die de akker is.

In die zin is Pinksteren het feest van herschepping. De adem Gods, die mensen bezielt, die wordt in de godsdienst benoemd in verhalen, in geloof en in de hoop op eeuwig leven. Maar diezelfde adem bezielt alle leven. Immers, Adam staat symbool voor de hele mensheid, niet alleen voor een bepaalde groep behorend tot een bepaalde etniciteit of geloofsovertuiging. Israël heeft dit vroeg beseft in de zoektocht naar God waarvan wij de sporen in de bijbel vinden, en als grondwaarde in de scheppingsverhalen die men vele eeuwen voor Christus al koesterde, verankert. Alleen daardoor is mogelijk geworden, dat die Joodse traditielijn geschikt is gebleken de idee van een universele God toegankelijk voor alle mensen, in de hele wereld te gaan verkondigen. Hier ligt ook de hoop op de wortelgrond die nodig is om mensen die anders zijn te leren aanvaarden.

En dat is precies wat ze gaan doen, de leerlingen van Jezus. In die zin heeft Jezus gezegd dat het goed voor zijn leerlingen is dat hij hen verlaat. Anders zouden ze altijd om hem heen zijn blijven staan en als het ware op hem blijven leunen in een afhankelijkheid die hun eigen gaven zou kunnen verstikken en zou maken dat zij elkaar in de weg gingen staan. Nu kunnen leerlingen werkelijk worden uitgezonden en waaien als de wind. Discipelen worden apostelen. Zij worden op een gezonde manier terug geworpen op de scheppingskracht die in hen zelf door God is ingeplant. Die kracht wordt vanuit den hoge aangeboord, zou je kunnen zeggen, wanneer er, in dat mooie beeld, vlammen verschijnen op hun hoofd.

Dit klinkt mooi, maar het is denk ik goed dat we beseffen dat het hier een serieus spanningsveld betreft dat niet moet worden onderschat. Er zijn immers ook tegenkrachten. Immers, als enthousiastelingen opstaan en zich op de Geest beroepen als zij iets moois voor ogen hebben, zijn er al heel gauw belangen, meningsverschillen en structuren om mee in botsing te komen. Talloze charismatische figuren is dat overkomen, niet de minste onder hen was Jezus Christus.

⁵Johannes 3,8.

Maar ook de functionarissen die de traditionele structuren bewaken hebben hun gelijk. Zonder duidelijke afspraken kunnen de momenten van inspiratie gemakkelijk verwaaien. Hoe goed bedoeld ook, geen enkele organisatie is er, die het op den duur volhoudt met goede ideeën en oorspronkelijke creatieve leiders zonder meer. Telkens

zal er na verloop van tijd weer nieuwe traditievorming optreden en zullen er afspraken worden gemaakt om de waardevolle erfenis van de grondlegger te koesteren en overdraagbaar te maken aan weer nieuwe aantredende generaties.⁶ Dit is onvermijdelijk en ook niet erg, mits er openheid blijft en ontvankelijkheid voor telkens weer nieuwe impulsen. Een actuele agenda, waarbij de concrete uitdagingen worden behartigd moet mogelijk blijven, opdat een levende stroom niet zal verstenen.

Zo kan het een verademing zijn dat wij ons geloof in het kader van de gezamenlijke liturgie mogen beleven. Ik weet, niet iedereen is altijd even blij met de vormgeving in de kerk, maar er is een kostbaar framework dat wij delen met zo ontelbaar velen in ruimte en tijd over de hele wereld.

Tegelijkertijd blijft bezieling wezenlijk. Het mag waar zijn dat de vonken van Gods Geest vrolijk de hele wereld rondspatten, als ze niet ook hier in onze kerk nieuwe vlammen doen ontbranden en bestaand vuur worden aangewakkerd door telkens nieuwe windvlagen, leven wij met kostbare woorden die echter niet langer worden verstaan. Dan wordt geloofstaal antiek gestotter en blijven de echte problemen van ons leven buiten bereik van Gods samenbindende kracht. Dat zou tragisch zijn.

God zien, God aanschouwen, is geen intellectueel spel, geen zaak van wetenschap of redeneren met je verstand. Echte Godsbeleving staat direct in verbinding met verlangen naar oprecht leven hier en nu. In dit licht leer je het als mens dankbaar te zijn voor je capaciteiten en verlang je ernaar je dienend op te stellen. De dingen waar je goed in bent en waar je door oefening beter in kunt worden, zijn gaven, genadegeschenken toevertrouwd aan jou om God, de ander en jezelf mee te dienen, de oogst van jouw leven. Dat is geen zware taak, maar een vrolijke mogelijkheid. Je doet er daarbij wijs aan jezelf niet voor te laten staan op je gaven, hoezeer je ook ergens deskundig in bent. Juist dan besef je dat er ook niet meer van je kan en mag worden gevraagd dan jij kunt bijdragen.

Zelfbewust leven met de Geest betekent dus ook loslaten. Niemand heeft ons geroepen om levenslang zenuwachtig het instituut van de kerk te verdedigen. Niemand roept ons ook om onszelf te gaan overschreeuwen. Wij zijn niet altijd helden. Maar het is ook niet aan de orde te gering van onszelf te denken. Wij kunnen heus wel wat. Jezus heeft vertrouwen in zijn leerlingen gehad, ook al kende hij hun fouten.

Pinksteren, het voorjaarsoogstfeest in het Midden Oosten kan voor ons het feest zijn waarop je inventariseert welke gaven misschien ongebruikt zijn blijven liggen. Wacht niet af tot iemand je vraagt. Neem het initiatief. Bied je aan. Zoek de uitdagingen op. Maar ook, durf de balans op te maken. Het kan zijn dat je investeert op de verkeerde plaats, dat je onder je eigen ambities of die van anderen, krom ligt voor een oogst die niet gaat komen. Daar wil de Geest je van bevrijden. Laten wij Gods woorden niet alleen horen, maar ter harte nemen. Ons gebed mag zijn: 'Kom, Schepper Geest en bevrijdt ons tot de ontplooiing van de gaven van uw rijke schepping.'

Amen.

Wie vanhier gaat, mag ervan verzekerd zijn
dat Gods zegen rust op zijn of haar gaan en staan,
de oriëntatie op Gods Geest als een verwarmende bron,
waar je telkens weer thuis mag komen en van uit mag gaan
de wereld in.

De Here zegene u en behoede u;
de Here doe zijn aangezicht over u lichten en zij u genadig;
de Here verheffe zijn aangezicht over u en geve u vrede.

Afbeelding voorzijde: Sinaïgebergte met Catherinaklooster, David Roberts
(tekeningen 1842-1846).



⁶
- Zie: de these van M. Weber over de traditionalisering van charisma, o.a. in P. Berger, *Sociologie*, Baarn.